Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asia: HE 55/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta annetun lain 51 a §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. YTHS kannattaa hallituksen esitystä hoitotakuukiristyksen muutoksista. Hoitotakuuajan kiristämisellä on hyvä tavoite, mutta hoitotakuun merkittävä kiristys osuu aikaan, jolloin hyvinvointialueet vasta käynnistävät toimintaansa, terveydenhuollon työvoiman saatavuus on heikentynyt entisestään ja talouden reunaehdot ovat merkittävästi tiukentuneet.

YTHS kannattaa hoitoon pääsyn 7 vuorokauden enimmäisajasta luopumista ja 14 vuorokauden säätämistä pysyväksi hoitoon pääsyn enimmäisajaksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa.

YTHS:n toimenpiteet 14 vuorokauden hoitotakuuseen pääsemiseksi

YTHS:n pääasialliset toimenpiteet ovat: 1. Terveyspalveluiden digitalisoinnin ja monikanavaisen palvelumallin edistäminen edelleen. Tällä hetkellä jo 70- 72% yleis-ja mielenterveyden käynneistä toteutetaan etäkäynteinä. 2. palvelumallin uudistaminen mm. mielenterveyden uudistettu porrasteinen hoitomalli, korostuvat ohjattu omahoito ja ryhmäterapiat. Lisäksi on varmistettu tuotannollisen tehokkuuden lisääminen mm. eri ammattilaisten työjärjestyksiä ja työmääriä optimoimalla sekä varmistamalla että palvelutuotannossa ei ole päällekkäisyyksiä talon sisällä tai suhteessa toimintaympäristöön. Ikärakenteeltaan nuori asiakuntamme opettelee terveyspalveluiden käyttöä ja on tyypillisesti epävarma omaan terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä. Tämä vaatii YTHS:ltä paljon tukea, neuvontaa sekä ohjausta niin hoidon tarpeen arvion yhteydessä, kuin ammattilaisten vastanotolla. Hoidon vaikuttavuuden varmistamiseksi asiakaskontakteihin varattua aikaa on mahdotonta lyhentää loputtomasti saatavuuden parantamiseksi.

YTHS:ssa etenee raportoinnin kehittämishanke, joka mahdollistaa myös alihankintojen (4% tuotannosta) selkeän raportoinnin vuoden loppuun mennessä. YTHS käynnisti digitaalisten asiointikanavien ja potilastietojärjestelmän selvityshankkeen, jonka tarkoituksena on taata parhaat mahdolliset työvälineet ammattilaisille, sekä mahdollista aidosti monikanavainen palvelumalli (botti, puhelin, chat, videovastaanotot), jota myös kohderyhmä korkeakouluopiskelijat luontevimmin hyödyntävät. Prosessitehokkuuden ja resurssien optimoimiseksi palvelutuotanto pidetään jatkossa mahdollisimman paljon omissa käsissä ja tämän vuoksi alihankintoja on kilpailutettu sekä tarkasteltu kriittisesti. YTHS ehdottaa tarvittaessa KELAlle tarkennuksia YTHS palveluverkkoon.

Tiukentuvan hoitotakuusääntelyn noudattamisen haasteet YTHS:lle

YTHS toimintaa kuvaa merkittävät vuodenaikaisvaihtelut, joissa äärimmäiset ruuhkapiikit ajoittuvat syys-marraskuun, sekä helmi-huhtikuun ajalle. Hoitotakuun noudattaminen erityisesti ruuhka-aikoina ei tule onnistumaan vain nykyresurssia optimoimalla vaan tarvitsemme lisäresurssia erityisesti hoidon tarpeen arvion toteuttavaan puhelinpalveluun.

Lainsäädäntö hoitotakuun kiristymisestä tulee voimaan aikana, jolloin terveydenhuollon työntekijöistä käydään äärimmäisen kovaa valtakunnallista kilpailua ja mm. työvoimakustannukset kasvavat merkittävästi. Tämä vaikeuttaa myös YTHS:llä kohtuuhintaisen työvoimaisen saatavuutta ja rahoituksen raamissa pysymistä. YTHS:n perusrahoitusta tulisi kehittää pitkäjänteisesti. Määräaikaiset erillispäätöksillä tehtävät lisäavustukset mielenterveyden osa-alueelle ovat toki auttaneet YTHS:n toimintaa, mutta korkean ammattitaidon omaavan henkilöstön saamiseksi ja toimintansa kehittämiseksi pitkäjänteisesti YTHS tarvitsee pitkäjänteistä rahoitusta määräaikaisen projektirahoituksen sijasta.

Hoitotakuun kiristymisen johdosta vuoden 2023 määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 700.000 euroa ja lain muutoksen myötä määrärahan lisäys pienenee 300.000 euroon. Määrärahan lisäys ei ole riittävä huomioiden alakohtaisten työehtosopimusneuvotteluiden vaikutukset vuodelle 2023 ja 2024 sekä yleisen kustannustason nousun säätiölle merkittävimmässä kuluerissä (alihankintapalvelut, vuokrat ja IT-infra). Lisäksi lukuvuonna 2023-2024 läsnäolevien korkeakouluopiskelijoiden määrän arvioidaan nousevan huomattavasti edellisestä vuodesta.

Arvio tilanteen kehittymisestä

Palveluiden kysyntä ja myös korkeakouluopiskelijoiden määrä on kasvanut viimeisen kolmen vuoden aikana jatkuvasti ja merkittävästi. Tämä trendi jatkuu edelleen. YTHS ei pysty vastaamaan kohonneeseen kysyntään vain nykyresurssiaan optimoimalla. YTHS asiakaskunnassa korostuvat mielenterveyden lievät sekä keskivaikeat oireet. Mm. mielenterveyden palvelukysynnässä on havaittu noin 30% pysyvä kasvu koronavuosiin verraten.

YTHS perusrahoituksen kehittäminen pitkäjänteisesti on olennaista, jotta pystymme toteuttamaan YTHS:lle asetetut velvoitteet.

Katariina Poskiparta
Toimitusjohtaja

Teija Kulmala
Johtajaylilääkäri